

KRONIKA

**BIBLIOTEKININKYSTĖS IR BIBLIOGRAFIJOS SPECIALYBĖS
KATEDROS 1987—1988 METAIS****1. Disertacija studentų automatizuotos informacijos paieškos mokymo klausimu**

1988 m. birželio 8 d. Vilniaus universitete M. Prokopčik apgynė pedagogikos mokslų kandidatės disertaciją „Bibliotekininkystės ir bibliografijos specialybės studentų automatizuotos informacijos paieškos sistemos mokymo turinys ir metodai“ (vadovė — istorijos mokslų kandidatė A. Miežinienė, konsultantas — pedagogikos mokslų daktaras J. Vaitkevičius). Tai pirmoji Bibliotekininkystės katedroje mokomosios-metodinės krypties disertacija.

Disertaciją sudaro trys dalys: 1. Informacijos paieška profesinėje veikloje ir rengiant bibliotekininkystės ir bibliografijos kadrus. 2. Bibliotekininkystės ir bibliografijos specialistų automatizuotos informacijos paieškos mokymo teoriniai pagrindai. 3. Automatizuotos informacijos paieškos mokymo koncepcijos eksperimentinis patikrinimas. Pirmosios dvi dalys skirtos tarybinių ir žymiausių užsienio autorių darbų apžvalgai. Disertantė apibūdino jų požiūrį į informacijos paiešką, aptarė specifinį mokymo kompiuterizavimo klausimą, suformulavo kompiuterių naudojimo profesiniam rengimui taisykles.

Praktiniu požiūriu reikšmingiausia yra trečioji disertacijos dalis apie automatizuotas IP mokymo formas ir metodus Vilniaus universitete. Joje apibendrinama penkerių pedagoginio darbo metų patirtis. Pateikiamos rekomendacijos, kaip dėstyti kursą „Indeksavimas šiuolaikinėse IPS“.

2. Knygos ir kiti dokumentai specialybės tematika

1987 m. išėjo didelis leidinys — D. Kauno žinynas „Mažosios Lietuvos spaustuvės 1524—1940 metais“ (V., 1987). Sudarytojas detaliai aprašė 374 spaustuves, apibendrino jų veiklos bruožus, pateikė tyrinėjimų istoriografiją. Tais pačiais metais D. Kaunas išleido monografiją „Mažosios Lietuvos bibliotekos“. Joje nagrinėjama bibliotekų veikla feodalizmo (iki 1807 m.), kapitalizmo (1808—1919 m.) ir Klaipėdos krašto atsiskyrimo nuo Lietuvos (1919—1940 m.) laikotarpiais. Abiejuose leidiniuose yra pagalbinės rodyklės, panaudotų šaltinių ir literatūros sąrašai. Be to, spaustuvių žinyne yra trumpi paaiškinimai rusų ir vokiečių kalbomis. Leidiniai svarbūs lietuvių knygotyrai ir kultūros istorijai.

1988 m. išleista (30 000 egz. tiražu) plati L. Vladimirovo monografija „Visuotinė knygos istorija nuo seniausių laikų iki XVII a.“ (M., 1988; rusų kalba). Tai lietuviško 1979 m. leidimo papildytas vertimas. Jame išsamiai analizuojamas rašto atsiradimas ir evoliucija, rašomoji medžiaga, knygos forma, spausdinimo technika, bibliotekos. Aptariami knygos raidos ypatumai Senovės Rytuose, Graikijoje, Romoje, Bizantijoje, Rusijoje, Užkaukazėje ir Vidurinėje Azijoje, įvairiose Europos šalyse. Pateikiami mažai žinomi knygų leidimo Lietuvoje istorijos duomenys. Knyga išsiskiria unikalėmis mokslinėmis iliustracijomis, aukšta meninio apipavidalinimo ir poligrafine kultūra. Darbe yra išsamus (612 pavad.) cituojamos literatūros sąrašas. Autorius rėmėsi originalia XIX—XX a. ir ankstesnių amžių literatūra bei archyviniais dokumentais lotynų, rusų, lenkų, lietuvių, vokiečių, anglų, prancūzų ir kitomis kalbomis. „Visuotinės knygos istorija“ — tai pirmas šaltinis pasaulinei bibliotekinkystei studijuoti Lietuvoje.

Trys Mokslinės informacijos katedros nariai: — D. Kaunas, L. Vladimirovas ir V. Zukas, — prisidėjo prie „Lietuvos TSR bibliografijos, knygų lietuvių kalba“ antrojo tomo (T. 2. Kn. 1—2 V., 1985—1988) rengimo. Jie konsultavo rengėjus ir parašė pagrindinius įvadinius straipsnius: „Lietuviškos knygos raidos bruožai, 1862—1904“ (lietuvių ir rusų kalbomis) ir „Bibliografiniai šaltiniai“ (L. Vladimirovas); „Lietuvai skirtos knygos“ (V. Zukas); „Mažosios Lietuvos knyga“ (D. Kaunas). Straipsnių santraukos pateiktos lenkų ir vokiečių kalbomis. Šios mokslinės publikacijos padės nustatyti ir plačiau paskelbti ikitarybinio laikotarpio knygų leidimo faktus, kritiškai įvertinti tyrimo šaltinius.

Lietuvos bibliotekų ir knygos istorijos klausimus katedrų nariai nagrinėjo „Knygotyros“ mokslo darbuose (T. 13—15): čia paskelbti I. Berštašenės, D. Kastanauskaitės, D. Kauno, S. Matulaitytės, G. Raguotienės, V. Stonienės, L. Vladimirovo, Z. Zaveckienės, V. Zuko straipsniai. „Bibliotekų darbo“ 1987—1988 m. numeriuose pasirodė apibendrinantys straipsniai: A. Augustinaičio — apie bibliotekinkystės, bibliografijos ir informatikos žinių sistemą, R. Gudausko — aukštojo bibliotekinio mokslo klausimais, O. Janonio — apie 1981—1985 metų bibliografinę produkciją Lietuvoje ir kt.

1987 m. pirmą kartą įvestas VU standartas „Dokumentų bibliografinis aprašas: Bibliografinių sąrašų ir nuorodų bendrieji reikalavimai“ (autorės — D. Kastanauskaitė, B. Mockienė, M. Petrauskienė). 1988 m. VU Kauno vakarinio fakulteto bazėje parengta mokymo priemonė „Bibliotekotyros ir bibliografijos mokslo objektas ir dalykas“ (autorai — J. Cepytė, A. Samėnas). Pasirodė A. Samėno ir B. Kaluškevičiaus parengta eks-presinformacija, skirta Lietuvos bibliotekų naujovių informavimo sistemai (rusų k.).

3. Dalyvavimas mokslinėse-metodinėse konferencijose

1987 m. lapkričio 26 d. VU Mokslinės informacijos katedra organizavo konferenciją „Bibliotekų kadrų ir jų rengimo būklė Lietuvos TSR“.

lžangos žodį tarė ir plenarinio posėdžio pranešimus skaitė svečiai iš šalies kultūros institutų: A. Sokolovas (Leningradas) nagrinėjo socialinės informatikos tematiką; V. Terešininas (Maskva) — mokslo tiriamąjį darbą, mokymo planus; V. Jakovlevas (Kijevas) — kai kurių mokymo disciplinų kokybės klausimus; S. Kulešovas (Kijevas) — mokymo literatūrą aukštojoje mokykloje.

Konferencijoje veikė dvi sekcijos: informatikos (pirmininkas R. Broniukaitis) ir bibliotekininkystės bei bibliografijos (pirmininkas V. Zukas). Dėstytojų pranešimų turinį sudarė: bibliotekininkystės specialistų rengimo užsienyje apžvalga; informatikos, knygotyros ir bibliografijos disciplinų dėstymo Vilniaus universitete patirties apibendrinimas. Analizuoti studentų bibliotekininkų mokslo tiriamojo darbo rezultatai, mokymo aprūpinimo specialybės literatūra klausimai. Charakterizuota 1987/88 mokslo metų pirmakursių socialinių sudėtis, iškelti humanitariniai sugebėjimai. Panagrinėtos Kauno vakarinio fakulteto bibliotekininkystės specialybės studentų mokymo, bibliotekininkų praktikų kvalifikacijos tobulinimo problemos.

1988 m. lapkričio 23—24 d. vyko respublikinė konferencija „Bibliotekinių, bibliografinių ir informacinių sistemų tobulinimo kryptys respublikoje“, skirta šios specialybės 40-mečiui (atsakinga VU Bibliotekininkystės katedra). Pagrindinius pranešimus skaitė G. Raguotienė ir L. Vladimirovas („Aukštajam bibliotekininkystės mokslui Lietuvoje — 40 metų“) bei R. Broniukaitis („Mokslinės informacijos sistemos praeitis ir perspektyvos“). Veikė tokios sekcijos: 1. Spaudos istorijos (vadovai L. Vladimirovas, V. Stonienė). 2. Dokumentinės komunikacijos teorijos ir metodologijos (A. Augustinaitis, A. Čaplikas). 3. Dokumentų fondų ir skaitybos (G. Raguotienė, S. Dubauskas). 4. MTI ir informacijos paieškos sistemų (R. Broniukaitis, A. Miežinienė).

Jubiliejinė (1988 m.) konferencija išryškino kai kurias naujas katedrų veiklos tendencijas: ryšių su tikslųjų mokslų specialistais stiprinimą ir rengimąsi kompiuterizuoti studentų mokymą. Kilo diskusija dėl automatizuotų IPS efektyvumo respublikoje, o kartu ir dėl specialistų rengimo šiam darbui galimybių. Teoriniai ir metodiniai mokymo klausimai buvo išdėstyti konferencijos „Pranešimų tezėse“ (V., 1988).

Katedrų nariai aktyviai dalyvavo respublikiniuose seminaruose bei pasitarimuose. Ryškiausi — tretieji (1987 m. sausio 8 d.) ir ketvirtieji (1988 m. sausio 8 d.) „Mažvydo skaitymai“. Juose perskaitytų katedrų narių pranešimų tematika šitokia: „Knyga ir bibliotekininkai“, „Vaikų knyga ir periodika Lietuvoje, XX a. pradžia“ (G. Raguotienė); „Mažosios Lietuvos XIX a. lietuviška knyga“ (D. Kaunas); Lietuvos draugijos leidybinė veikla (1914—1918)“, „Knygotyriniai darbai Tarybų Lietuvoje“ (V. Stonienė); „Knygotyra ir K. Korsako bei J. Tumo-Vaižganto darbai“ (V. Zukas).

Už respublikos ribų daugiausia buvo aptarti informatikos teorijos ir metodologijos bei informacinio aptarnavimo klausimai. Šia tema O. Voverienė skaitė pranešimus Latvijoje penktajame respublikiniame informacijos sistemų darbuotojų seminare (1987 m. spalį); Ukrainos MA Mokslinės bibliotekos organizuotame seminare (1988 m. gegužę); Baltarusijos

MA organizuotame sąjunginiame simpoziume (1988 m. spalio); Maskvoje (1987 ir 1988 m. sausio mėnesiai) vykusiuose seminaruose „Mokslinės techninės informacijos teorija ir praktika“, kuriuos organizavo F. Dzeržinskio mokslinės techninės propagandos rūmai.

Sąjunginėje (šeštojoje) konferencijoje knygotyros problematika „Knyga ir kultūra“ (Maskva, 1988 m. balandžio 18–20 d.) pranešimus skaitė V. Jurkuvėnienė („Lietuvos tarybinės literatūros platinimas užsienyje“), V. Stonienė („Knygotyrimai tyrinėjimai Tarybų Lietuvoje“), G. Ragutienė („N. A. Rubakinis lietuvių kultūros istorijos kontekste“) ir Z. Zaveckienė („Visuomeninių mokslų literatūros leidimo tendencijos“).

4. Profesiniai ryšiai

1986/87 ir 1987/88 mokslo metais VU bibliotekininkystės ir bibliografijos specialybės dėstytojams ir studentams skaitė paskaitas Leningrado N. Krupskajos kultūros instituto profesorius A. Sokolovas (temos: „Informatikos ir bibliotekininkystės bei bibliografijos tarpusavio ryšiai“, „Dokumentų komunikacijos teorija“ ir kt.). 1988 m. buvo atvykusi to paties instituto docentė G. Giedrimovič (paskaitos-pokalbio tema — „Mokslinės bibliografinės veiklos formos ir metodai“). VU studentams bibliotekininkystės tematika skaitė paskaitas Talino E. Vildės pedagoginio instituto bibliotekininkystės katedros vedėja M. Lott.

1987/88 mokslo metais O. Voverienė (VU Mokslinės informacijos katedra) skaitė paskaitų ciklą Kijevo A. Korneičiuکو valstybinio kultūros instituto studentams iš informatikos disciplinos tematikos.

VU bibliotekininkystės specialybės dėstytojai buvo sistemingai kviečiami skaityti paskaitas respublikos bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimo kursuose. Masinių, techninių, mokyklų bibliotekų darbuotojus domino bibliografinio aprašo naujovės (skaitė D. Kastanauskaitė), bibliotekinės ir bibliografinės klasifikacijos sistemos tobulinimo klausimai (A. Miežinienė).

Knygų mėgėjų klubo aktyvūs nariai D. Kaunas, L. Vladimirovas, V. Zukas susitiko su šio klubo rėmėjais, žemiečiais. V. Zukas seminare, skirtame S. Daukanto 195-osioms gimimo metinėms paminėti (Plungė, 1988), skaitė pranešimą „S. Daukantas ir knyga“.

Katedros atnaujinio ryšius su artimiausių užsienio šalių atitinkamo profilio mokslo įstaigomis ir bibliotekomis.

1987 m. gruodžio 11 d. D. Kaunas dalyvavo Vokietijos slavistų nacionalinio komiteto baltistų komisijos 62-oje konferencijoje ir skaitė pranešimą tema „Mažosios Lietuvos lietuvių knygų prekyba feodalizmo epochoje (XVI a. — 1807 m.)“. 1988 m. D. Kaunas ir O. Voverienė susipažino su VDR bibliotekomis ir Berlyno Humboldtų universiteto Bibliotekininkystės ir mokslinės informacijos instituto studentų rengimo planais.

1988 m. vasarą S. Dubauskas ir E. Macevičiūtė kartu su grupe VU

bibliotekininkystės specialybės studentų lankėsi Lenkijoje, Krokuvos Jogailos universitete, Kalnakasybos instituto bibliotekoje, susitiko su filologijos fakulteto lenkų dėstytojais ir studentais. 1988 m. į Lenkiją buvo išvykusi I. Dagitė ir ten domėjosi mokslotyros dėstymu.

1988 m. R. Gudauskas lankėsi Vengrijos Debreceno universitete, domėjosi K. Markso ekonomikos universiteto ir Mokslų akademijos bibliotekomis, jų darbo organizavimu, patalpų projektais, mokymo proceso informaciniu aprūpinimu. Išvykos patvirtino įvairių užsienio šalių bibliotekininkų suinteresuotumą bendrauti su VU atitinkamų katedrų kolektyvais.

Danutė Kastanauskaitė